

tive og videnskabelige Karakter heldigvis fra mange forskellige Sider er blevet rejst. Dette Spørgsmaal har givet Anledning til indgaaende Overvejelser og meget modstridende Anskuelser under Forhandlingerne; man har fastholdt, at den internationale Komité's Udgangs- og Synspunkt maa være udelukkende det strængt videnskabelige: Kravet om at Videnskabens Resultater i videst mulig Udstrækning skal paavirke de historiske Lærebøger og hele Historieundervisningen og derved gennemtrænge alle Kredse i Folkene. Ogsaa til den danske Komité er Hovedkomitéens Hensættelse kommet, og der er foreløbig sket Anmodning til Undervisningsministeriet om at lade de paagældende Myndigheder og Sagskyndige give en Redegørelse for, hvad der er iværksat her i Landet.

Landsberetningerne skal foreløbig behandles paa Komitéens næste Aarsmøde i Haag i Foraaret eller Somren 1932. Paa Grundlag af en sammenfattende kritisk Rapport skal den ovenfor omtalte Drøftelse foregaa i Warschau 1933.

Om Forberedelsen til den almindelige Historikerkongres skal bemærkes, at det er fastslaaet, at Spørgsmaal om Skylden for Verdenskrigen, om den nuværende sociale Revolution og andre lignende, der i nogen Maade gaar ud over Rammerne for egentlig videnskabelig Undersøgelse og let fører direkte ind paa aktuelle politiske Problemer, principielt skal udelukkes fra Behandling paa Kongressen ligesom Tilfældet var i Oslo 1928.

Om de mange specielle Spørgsmaal, der iøvrigt blev forhandlet i Budapest ligesom om den internationale Historikerkomité's mangedagende Arbejder, findes der detaillert Oplysning i Komitéens *Bulletin of the international committee of historical sciences*, af hvilke der hidtil er udkommet tolv store Hæfter, der faas til en meget billig Pris gennem Boghandelen eller gennem den danske Komité. Særlig ved Generalsekretærens, Professor Michel Lhéritiers energiske Virksomhed udvikler Bulletin sig mere og mere til at blive et Samlingssted for værdifulde Oplysninger af teoretisk og praktisk Betydning for alle Historikere, hvis Interesser gaar ud over de allersnævreste lokale Omraader.

Samtidig med Mødet i Budapest holdtes der den første internationale Litteraturhistorikerkongres, i hvilken af Danske bl. a. deltog Professor Hans Brix.

A. Friis.

Siden Droysen 1833 udgav sit epokegørende Værk »Geschichte Alexanders des Grossen« har talrige Historikere sysselsat sig med Alexander og fremsat saa mange og vidt forskellige Opfattelser,

»at man vel kan sige, at hver Forsker har sin egen Alexander«. Et slaaende Bevis paa Droysens Storhed turde det imidlertid være, at hans Værk trods de talrige senere Behandlinger stadig staar som Hovedværket om Alexander. Heller ikke Ulrich Wilcken, den store Papyrusforsker, vil ved sit nye Arbejde *Alexander der Grosse* (Leipzig 1931) formaa at fortrænge Droysen. Hans Værk er i hele sit Anlæg noget andet end Droysens, bliver snarere dettes Sekundant end Konkurrent. Droysen har løftet den tunge Opgave ud fra ofte daarlige og indbyrdes modstridende Kilder at give en detaljeret kildekritisk Skildring af Alexanders Liv og Færd. For Wilcken har Begivenhederne i Hovedsagen ligget fast. Hans Maal er at give Forstaaelsen af Alexanders Betydning i Verdenshistorien saavel i Samtiden som i Eftertiden. Denne Forskel gaar ogsaa igen i de to Forfatteres Disposition. Medens Droysen i ca. 500 Sider giver en kronologisk fremadskridende Biografi, er Tyngdepunktet i Wilckens Bog lagt i de to sidste Kapitler »Rückblick« og »Ausblick«, en samlet Fremstilling af Alexanders Indsats og hans Betydning for Eftertiden.

For Wilcken er Alexander Heros; han ikke blot betegner et Vendepunkt i Historien, men det er ham selv, der med højest egen Haand forandrer Historiens Gang. Fremstillingens Emne paavirker i høj Grad Opfattelsen; Alexander er en af de vigtigste Fæstninger mod de Historikere, der vil udelukke eller i alt Fald betydeligt nedsætte den enkelte Persons Indsats. Mod disse polemiserer Wilcken maaske ubevidst paa flere Steder, men desværre ofte efter Recepten: Hvad vilde der være sket, hvis...? Lad nu være at Alexanders Død i 32aars Alderen, den Alder, hvor Cæsar først stod foran sin straalende Karriæres Begyndelse, maa fremtvinge Spørgsmaalet: Hvad havde Alexander ikke kunnet udrette, dersom en normal Livslængde var blevet ham beskaaret? Men Spørgsmaal som, hvad der var sket, hvis Filip ikke var bleven myrdet, hvis Alexander var faldet ved Granicus, hvis han efter Slaget ved Issus havde modtaget Darius Fredsbetingelser, synes temmelig ufrugtbare. En Følge af Wilckens Syn paa Alexander som Overmenneske er en kraftig Polemiseren mod alle Forsøg paa at kritisere Alexanders Evner som Strateg og Statsmand. Ogsaa den mere uhyggelige Side ved Alexander, hans Drab paa nære Slægtninge og Venner søger Wilcken at fremstille i forsonende Skær, skønt Alexander utvivlsomt herved røber mere af Illyrerens, end Wilcken vil anerkende. Ofte bliver derfor Wilckens Forsøg paa at vurdere Motiverne til Alexanders Optræden en Svaghed i hans Fremstilling. Naar dertil kommer, at det kombinerede Sag- og Personregister er ganske utilstrækkeligt, er det meste ufordelagtige om Værket sagt.

Interessant er Behandlingen af Alexanders statsretlige Stilling; han er ikke den makedonske Hærkonge, hvis enestaaende Held omskaber ham til orientalsk Despot. Hans Stilling er tredelt; som Hegemon for det korinthiske Forbund leder han Hellas Hævnkrig mod Persien, som makedonsk Konge fører han et Erobringstog, og efter Sejren føler han sig som Darius Arvetager i Persien, men kun i Persien. Disse tre Funktioner holdes skarpt adskilt; efter Sejren ved Gaugamela lader Alexander sig af den makedonske Hærforsamling hylde som Konge over Asien, d. v. s. Makedonerne sanktionerer, at deres Konge tillige bliver Storkonge. Statsretlig hersker kun Personalunion mellem de tre Dele, og denne Forskel opretholder Alexander fraset faa Krænkelser af det korinthiske Forbunds Rettigheder. Eksempelvis benytter Alexander kun Darius Segl i Persien, medens Breve til Makedonien altid signeres med hans gamle Kongesegl.

Det interessanteste Afsnit er vel det sidste Kapitel »Ausblick«, hvor Wilcken skildrer den politiske, økonomiske og kulturelle Arv efter Alexander. Den politiske Linje føres gennem de hellenistiske Riger, over Cæsar og Antonius op til Trajan. Økonomisk er Alexander Baggrund for den store internationale Handelsudvikling i den følgende Tid, hvor vi navnlig gennem de senere Aars rige Papyrusfund er vel underrettet om den ptolemæiske Merkantilisme. Kulturelt er Alexander Aarsag eller Indledning til Hellenismens Udbredelse ikke blot i Alexanderriget, men ogsaa i de vestlige Middelhavslande. Medens Hellenismen her har virket befrugtende lige ned til vore Dage, blev den atter fortrængt i Østen. Wilcken skildrer her Hellenismens Svaghed i Orienten, idet han under Henvisning til Wilamowitz peger paa, at det var Grækernes manglende Evne til at erobre Sjælene, der hindrede deres endelige Sejr. I 3. Aarh. e. Kr. kommer den store Reaktion mod Hellenismen, der yderligere vinder frem med Araberne i det 7. Aarh. Alligevel finder Wilcken hellenistisk Paavirkning, ikke blot i Sasanideriget, men ogsaa i islamitisk Kultur, og han afslutter med uden væsentlig Modifikation at citere: Uden Alexander ingen islamsk Civilisation, en Sætning, der dog vel burde ændres til: Uden Alexander var den islamitiske Kultur bleven en anden — hvorved Spørgsmaalet om Forskellens Størrelse lades aabent.

Adam Afzelius.

I de seneste Aar har Kolonihistorie udskilt sig som en vidtstrakt og selvstændig Del af Historien. Ingen Side af Historien kan være mere tiltrækkende. Kolonisering er en vovelig